

STRESZCZENIE ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

Imię i nazwisko autora rozprawy doktorskiej:

Katarzyna Kaczmarczyk

Stopień naukowy oraz imię i nazwisko promotora rozprawy:

dr hab. Jan L. Bednarczyk, prof. UTH Rad

Stopień naukowy oraz imię i nazwisko promotorza pomocniczego rozprawy:

dr Marzena Sobol

Tytuł rozprawy doktorskiej:

Cele polityki stabilizacyjnej państwa i ich wpływ na długookresowy wzrost gospodarczy

Współcześnie, kiedy aktywność gospodarcza państw zmierza do osiągnięcia pewnego zespołu celów, polityka stabilizacyjna oznacza kompleks działań stosowanych przez państwo, dążące do utrzymania pożądanych długookresowych stanów gospodarki. Polityka koniunkturalna państwa ściśle wiąże się ze strategią wzrostu gospodarczego i w związku z tym nadzorczym celem działań rządu jest zapewnienie ekspansji gospodarki w warunkach stabilizacji. Zgodnie z teorią interwencjonizmu państwowego, którego podstawy stworzył angielski ekonomista J.M. Keynes (1883-1946) gospodarka rynkowa ze swojej natury jest niestabilna i w związku z tym konieczne jest oddziaływanie państwa na gospodarkę. Opublikowana w 1936 r. przez Keynes'a książka „Ogólna teoria zatrudnienia, procentu i pieniądza” dostarczyła zwolennikom interwencjonizmu państwowego mocnych argumentów teoretycznych potwierdzających konieczność prowadzenia przez państwo działań antycyklicznych.

Aktualnie można przyjąć następujący schemat polityki antycyklicznej w ramach ekonomii głównego nurtu. W pierwszej kolejności, w krótkim okresie poziom produktu rzeczywiście wytwarzanego w gospodarce, a przy tym poziom zatrudnienia, jest określany przez zmiany wielkości zagregowanego popytu. Należy jednak przy tym wziąć pod uwagę, iż w długim okresie gospodarka powraca na długookresową ścieżkę wzrostu gospodarczego, wyznaczaną przez stronę podażową. Dopiero biorąc pod uwagę te dwie perspektywy, można

sformułować wskazówki dla efektywnej polityki stabilizacyjnej¹. Wykorzystanie polityki fiskalnej oraz polityki monetarnej do prowadzenia bieżących działań antycyklicznych, niesie za sobą wiele praktycznych trudności oraz możliwości popełnienia znaczących błędów. Uwzględniając dorobek ekonomistów badających wpływ bieżących uwarunkowań politycznych na efektywność zarządzania makroekonomicznego można stwierdzić, że błędy te zazwyczaj mają charakter asymetryczny, a więc mogą zdecydowanie częściej prowadzić do nadmiernej stymulacji wielkości zagregowanego popytu, czego skutkiem będzie inflacja, niż do przesadnego ograniczania jego wielkości. Zbyt wysoki poziom inflacji może oznaczać narastanie kosztów dwojakiego rodzaju: bezpośrednich kosztów inflacji oraz kosztów pośrednich, związanych z ograniczaniem długookresowego potencjału wzrostu danej gospodarki.

Na szczególną uwagę zasługuje związek między stabilnością wzrostu gospodarczego i jego wyższą dynamiką, a stabilnością cen. Może on wynikać z możliwości uniknięcia większych wahań cyklicznych gospodarki i okresowych wzrostów stopy bezrobocia, w związku ze wzrostem zaufania do perspektyw rozwoju. Skutkiem tego może być zwiększenie wielkości inwestycji, czy też szybsze dostosowywanie się cen do zmian realnych warunków produkcji. Jednak ocena wpływu stabilności cen na wskaźniki wzrostu gospodarczego, nie jest prosta i jednoznaczna. Aby sprawdzić te zależności w dysertacji dokonano analizy sytuacji ekonomicznej wybranych gospodarek w kontekście ewolucji zasad prowadzonej przez nie polityki stabilizacyjnej.

Celem naukowym dysertacji była ocena wpływu priorytetów przyjętych w średniookresowej polityce gospodarczej państwa na długookresowy wzrost gospodarczy. Problem jest o tyle istotny, że w zależności od przyjętych założeń różne gospodarki świata rozwijają się w różnym tempie i z różnymi efektami.

Struktura pracy składa się ze wstępu, trzech rozdziałów oraz zakończenia. Pierwszy i drugi rozdział mają charakter teoretyczny, natomiast rozdział trzeci jest oparty na badaniach empirycznych.

Rozdział pierwszy stanowi teoretyczne rozważania nad rolą polityki stabilizacyjnej we współczesnej gospodarce. Omówiono w nim podstawy polityki antycyklicznej, zarówno od strony podażowej, jak i popytowej. Ponadto przybliżono cele polityki gospodarczej, ich ewolucję, a także środki jej działania, czyli politykę fiskalną i politykę pieniężną.

W rozdziale drugim przeprowadzono badania nad ewolucją zasad polityki

¹ N.G. Mankiw, M.P. Taylor, Makroekonomia, PWE, Warszawa 2009, s. 123–124.

stabilizacyjnej w krajach uprzemysłowionych. Szczególną uwagę zwrócono na rezultaty „eksperymentu monetarystycznego” w Stanach Zjednoczonych i Wielkiej Brytanii oraz następującą po nim ewolucję zasad polityki pieniężnej, aż do sformułowania strategii bezpośredniego celu inflacyjnego. Analizie poddano również „niestandardowe narzędzia” polityki pieniężnej, jako metody ożywienia koniunktury. Ponadto omówiono autorską teorię J.L. Bednarczyka - inflację niespowalniającą wzrostu gospodarczego (NDEGRI) – jako alternatywną metodę analizy i formułowania polityki pieniężnej.

Trzeci rozdział dysertacji stanowi empiryczną weryfikację uwarunkowań wzrostu gospodarczego Polski oraz wybranych krajów strefy euro. Skonstruowano modele ekonometryczne weryfikujące zależności pomiędzy czynnikami determinującymi wzrost polskiej gospodarki, mierzony zmianą PKB w latach 2003-2020. Przeprowadzono również obserwację kształtowania się indeksów japonizacji w czterech największych gospodarkach strefy euro – Niemiec, Francji, Włoch i Hiszpanii - celem zbadania ich zależność od poziomów inflacji odnotowywanych w tych krajach w latach 1999-2020. Ponadto podjęto próbę pokazania relacji pomiędzy inflacją i wzrostem gospodarczym, w kontekście podważania skuteczności polityki bezpośredniego celu inflacyjnego oraz propozycji zastąpienia jej polityką stabilizacyjną sprzyjającą utrzymaniu ożywienia koniunktury, przy zapewnieniu niezbędnej stabilności cen.

Na podstawie wyników przeprowadzonych badań można wysunąć wniosek, iż potencjał polityki zakładającej utrzymywanie na niskim poziomie wskaźników inflacji uległ wyczerpaniu. Śmiało można stwierdzić, że polityka bezpośredniego celu inflacyjnego powinna zostać zastąpiona przez politykę stabilizacyjną sprzyjającą utrzymaniu ożywienia koniunktury przy zapewnieniu niezbędnej stabilności cen. Działania te przypominałyby w pewnym sensie zmianę dokonaną w latach 80. XX wieku przez banki centralne krajów rozwiniętych, polegającą na stopniowej rezygnacji z traktowania regulacji podaży pieniądza jako najważniejszego parametru ich polityki pieniężnej, na rzecz regulacji poziomu stóp procentowych.

Przyjęcie priorytetu wzrostu gospodarczego rodzi jednak problem optymalnej wysokości stopy inflacji, która nie będzie niosła za sobą zagrożenia w postaci niekontrolowanego wzrostu cen. Próbą odpowiedzi na ten postawiony dylemat jest koncepcja inflacji niespowalniającej wzrostu gospodarczego (NDEGRI), zakładająca odejście od priorytetu apriorycznie określonego, niskiego celu inflacyjnego, na rzecz wspierania wzrostu gospodarczego, przy jednoczesnym traktowaniu inflacji jako ważnego elementu uzupełniającego.

Strategia ta z jednej strony daje pozytywne perspektywy w zakresie rozwoju gospodarczego, a z drugiej nie stanowi zagrożenia w postaci destabilizacji rynku. Utrzymywanie inflacji na poziomie NDEGRI pozwala niejako na wyrównanie pozytywnych i negatywnych skutków wzrostu cen. Koszty w tym wypadku są w pełni równoważone przez korzyści, jakie może przynieść umiarkowana inflacja w gospodarce. Zatrudnienie osiąga poziom zbliżony do pełnego, w gospodarce notuje się jedyne bezrobocie frykcyjne, natomiast czynniki popytowe i podażowe równoważą gospodarkę osiągającą przy tym coraz wyższe poziomy realnego PKB.

Podsumowując istnieje wiele przesłanek wskazujących potrzebę zmiany podejścia władz gospodarczych do realizowanych przez banki centralne priorytetów polityki pieniężnej. W tym wypadku koncepcja inflacji niespowalniającej wzrostu gospodarczego, łączącego ze sobą konieczność wspierania ożywienia gospodarczego z jednoczesnym wzrostem cen, może pełnić funkcję optymalnego narzędzia średniookresowej polityki pieniężnej. Należy jednak podkreślić, że nie oznaczałoby to zupełnie rezygnacji z „nominalnej kotwicy”, jaką stanowił dotychczas niski cel inflacyjny. Wskazywana górną granicą przedziału NDEGRI, powinna być dla władz banku centralnego wyraźnym sygnałem ostrzegającym przed zbyt ekspansywną polityką pieniężną. Natomiast wartości inflacji poniżej górnej granicy NDEGRI wskazują na zagrożenie wzrostu sfery realnej, spowodowane nieadekwatną dla danej gospodarki regulacją sfery nominalnej.

Badania zaprezentowane w pracy nie wyczerpują problemu poszukiwania efektywnych narzędzi średniookresowej polityki stabilizacyjnej, stanowią jednak wkład do dyskusji na ten temat. Autorka dysertacji ma nadzieję, że podjęte przez nią rozważania będą stanowiły zachętą do dalszych badań, a zwłaszcza badań nad koncepcją inflacji niespowalniającej wzrostu gospodarczego jako alternatywnej metody analizy i formułowania polityki pieniężnej.

datarzyska lacmarczyk

SUMMARY OF THE DOCTORAL DISSERTATION

Name and surname of the author of the doctoral dissertation:

Katarzyna Kaczmarczyk

The academic degree and name and surname of the dissertation supervisor:

dr hab. Jan L. Bednarczyk, prof. UTH Rad

The academic degree and name and surname of the auxiliary dissertation supervisor:

dr Marzena Sobol

The title of the doctoral dissertation:

**Objectives of the state stabilization policy and their impact on long-term
economic growth**

Nowadays, when the economic activity of states aims to achieve a certain set of goals, the stabilization policy means a complex of actions used by the state, aiming at maintaining the desired long-term states of the economy. The state's economic policy is closely related to the strategy of economic growth, and therefore the overriding goal of the government's actions is to ensure the expansion of the economy under conditions of stabilization. According to the theory of state intervention, the foundations of which were created by the English economist J.M. Keynes (1883-1946) the market economy is by its nature unstable and therefore the state must have an influence on the economy. Keynes' book The General Theory of Employment, Interest and Money, published in 1936, provided supporters of state intervention with strong theoretical arguments confirming the need for the state to act counter-cyclically.

Currently, the following pattern of countercyclical politics can be adopted in the framework of mainstream economics. First of all, in the short term, the level of output actually produced in the economy, and at the same time the level of employment, is determined by changes in the size of aggregate demand. However, it should be taken into account that in the long term the economy returns to the long-term path of economic growth, determined by the supply side. Only when these two perspectives are taken into account, guidelines for an effective stabilization policy can be formulated. The use of fiscal and monetary policy to conduct current counter-cyclical activities brings with it many practical difficulties and the

possibility of making significant mistakes. Taking into account the achievements of economists studying the impact of the current political conditions on the effectiveness of macroeconomic management, it can be concluded that these errors are usually asymmetric in nature, and therefore may much more often lead to excessive stimulation of the aggregate demand, which will result in inflation, rather than excessive limitation of its size. An excessively high level of inflation may mean the accumulation of costs of two types: direct inflation costs and indirect costs related to limiting the long-term growth potential of a given economy.

Particularly noteworthy is the relationship between the stability of economic growth and its higher dynamics, and price stability. It may result from the possibility of avoiding greater cyclical fluctuations of the economy and periodical increases in the unemployment rate due to the increased confidence in the development prospects. This may result in an increase in the amount of investment or a faster adaptation of prices to changes in real production conditions. However, assessing the impact of price stability on economic growth indicators is not simple and straightforward. In order to check these relationships, the dissertation analyzes the economic situation of selected economies in the context of the evolution of the principles of their stabilization policy.

The scientific aim of the dissertation was to assess the impact of the priorities adopted in the state's medium-term economic policy on long-term economic growth. The problem is significant because, depending on the adopted assumptions, different economies of the world develop at different rates and with different effects.

The structure of the work consists of an introduction, three chapters and an ending. The first and second chapters are theoretical, while the third is based on empirical research.

The first chapter is a theoretical reflection on the role of the stabilization policy in the modern economy. It discusses the basics of countercyclical policy, both from the supply and demand sides. Moreover, the objectives of economic policy, their evolution, as well as the means of its operation, i.e. fiscal and monetary policy, were presented.

In the second chapter, research was carried out on the evolution of the principles of stabilization policy in industrialized countries. Particular attention was paid to the results of the "monetary experiment" in the United States and Great Britain and the subsequent evolution of the monetary policy principles, up to the formulation of the direct inflation targeting strategy. "Non-standard tools" of monetary policy as methods of economic recovery were also analyzed. In addition, the author's theory of J.L. Bednarczyk - Non-Decreasing Economic Growth Rate of Inflation (NDEGRI) - as an alternative method of analyzing and formulating monetary policy.

The third chapter of the dissertation is an empirical verification of the conditions of economic growth in Poland and selected euro area countries. Econometric models were constructed to verify the relationships between the factors determining the growth of the Polish economy, measured by the change in GDP in the years 2003-2020. The evolution of the japonization indices in the four largest economies of the euro area - Germany, France, Italy and Spain - was also carried out in order to examine their dependence on the inflation levels recorded in these countries in the years 1999-2020. Moreover, an attempt was made to show the relationship between inflation and economic growth in the context of undermining the effectiveness of the direct inflation targeting policy and a proposal to replace it with a stabilization policy conducive to maintaining economic recovery, while ensuring the necessary price stability.

Based on the results of the conducted research, it can be concluded that the potential of the low-inflation policy has been exhausted. It can be safely stated that the policy of direct inflation targeting should be replaced by a stabilization policy favoring the maintenance of economic recovery while ensuring the necessary price stability. These actions would in a sense resemble the change made in the 1980s by central banks of developed countries, consisting in the gradual abandonment of treating the regulation of the money supply as the most important parameter of their monetary policy, in favor of regulating the level of interest rates.

However, the adoption of the economic growth priority raises the problem of the optimal level of the inflation rate, which will not pose a threat in the form of uncontrolled price growth. An attempt to answer this dilemma is the concept of inflation that does not slow down economic growth (NDEGRI), which assumes a departure from the priority of a priori defined, low inflation target, in favor of supporting economic growth, while treating inflation as an important complementary element.

On the one hand, this strategy offers positive prospects for economic development, and on the other hand does not pose a threat of market destabilization. Maintaining inflation at the NDEGRI level allows, in a way, to balance the positive and negative effects of price increases. The costs in this case are fully offset by the benefits that moderate inflation can bring to the economy. Employment is close to full, the economy has only frictional unemployment, while demand and supply factors are balancing the economy with ever higher levels of real GDP.

Summing up, there are many premises indicating the need to change the approach of economic authorities to the monetary policy priorities implemented by central banks. In this case, the concept of inflation that does not slow down economic growth, combining the need to support economic recovery with a simultaneous increase in prices, may function as an optimal

tool of medium-term monetary policy. It should be emphasized, however, that this would not mean a complete abandonment of the "nominal anchor" which was the hitherto low inflation target. The indicated upper limit of the NDEGRI range should be a clear signal for the central bank authorities to warn against too expansionary monetary policy. On the other hand, inflation values below the upper NDEGRI limit indicate a threat to the growth of the real economy, caused by the regulation of the nominal sphere inadequate for a given economy.

The research presented in this paper does not exhaust the problem of searching for effective tools of a medium-term stabilization policy, but they contribute to the discussion on this topic. The author of the dissertation hopes that her considerations will encourage further research, in particular research on the concept of inflation that does not slow down economic growth as an alternative method of analyzing and formulating monetary policy.

Ałatajna Laczmarczyk